

ничког покрета у „простору Југославије“, писац закључује да је НОБ очувала непрекидни идентитет и интегритет Југославије у току Другог светског рата, што је прилог више тези о правој природи НДХ.

Овај рад је такође заснован на великом броју аутентичних сведочанстава и докумената. Но, ово важи само за други а донекле и трећи део књиге, пошто је први, иначе веома кратак (11 стр.), само илустративни увод у разматрање писца о условима под којима је настала НДХ и њеном карактеру. Део питања овде је само споменут, нека опет нејасно приказана (политика неутралности старе Југославије), поткрала се и покоја чињеничка прешка (непотпуно навођење земаља које нису биле окулиране у пролеће 1941), а 27 март 1941 идеалистички интерпретиран као догађај преваходно еписко-етичке природе.

Тежиште излагања је у другом делу, где су прегледно и веома оригинално изложени услови под којима се формирала НДХ и дефинисан њен прави карактер. Истиче се део који говори о латентном сукобу немачко-италијанских интереса на подручју НДХ. Претерано јуридицирање у делу које се односи на противречности у вези са стварањем НДХ требало је свести на разумнију меру. У завршном делу студије, који строго узев и није чврсто везан за претходна разматрања, па ма колико излагање било подређено основној идеји, најзапаженије је ново и оригинално прилажење прогласу ЦК КПЈ из априлског рата.

•

На крају, једном речју, Симићеве монографије рађене су на непотпуној документацији, без основне изворне грађе, на више места остале недорађене или недовољно зрело у целини обликоване, унутрашњом чврстином не баш довољно повезане, али упркос тим и другим мање важним слабостима, значајан уводни прилог будућем истраживању наших публициста и историчара на терену ватиканско-југословенских односа у новије време, као и клероушашког геноцида у току Другог светског рата.

Б. П.

ПАРТИЗАНСКА ШТАМПА У ЦРНОЈ ГОРИ 1941 — 1945 ГОДИНЕ

(Грађа за библиографију НОБ у Црној Гори)

У току Народноослободилачке борбе на ослобођеној и окупираној територији излазило је на десетине листова куцаних на писаћој машини, рађених на гештетнеру и, кад је било прилике, штампаних у партизанским штампаријама. Те листове су издава-

ла разна политичка и војна руководства, а на окупираној територији поједине партиске организације и илегални одбори НОП-а. Евиденцију излагања тих листова углавном није нико водио, а велика већина од њих није уопште сачувана ни у сјећањима њихових сарадника и редакција. Прегледајући разне партизанске архиве сачинили смо један попис који треба да послужи више као база за даље проучавање партизанске штампе него као информација. Међу те листове, с обзиром на специфичне услове под којима су излазили, убројили смо и издавање радио-вијести, које је у оној ситуацији замјењивало дневну штампу. Велики број радио-вијести, који је рађен на писаћој машини или шапирографу, имао је клиширано или штампано заглавље са ознаком бројева, датумом излагања и годином, што је очигледно давало форму илегалног или легалног листа.

1. Билтен „Омладинског покрета“ бр. 1 до 2, Цетиње 1945.
2 Билтен „Танјуга“, Цетиње 1945. Излазио сваког дана на 15—25 страна, рађен на гештетнеру од мјесеца јануара.

3. Билтен Повјереништва за информације ЦАСНО-а, Цетиње 1945, бр. 1—37.

4. Билтен омладине Среза цетињског, год. I, бр. 1, Цетиње 1945.

5. Билтен Штаба дурмиторског одреда, рађен на шапирографу. Није познато кад је почео излазити. Број 6 изишао 22 децембра 1941 г.

6 Бокељ — лист Прве бокељске ударне бригаде. Излазио на положају 1945. Шапирографисан.

7 Вијести Главног штаба НОП и ДО. Излазиле у току 1941 године и продужиле излагање у 1942 до мјесеца јуна. У току 1943 и 1944 продужиле са излагањем од броја 1 од 2 октобра 1943 до броја 38 од 23 децембра 1943, а затим у току 1944 године до броја 45 од 10 јануара. Вијести су имале форму новина са клишираним заглављем. Понеки број имао је до десет страна. Вијести су рађене на шапирографу.

8 Вијести Штаба Другог ударног корпуса НОВЈ са штампаним заглављем, рађене на шапирографу. Излазиле су од 1 новембра 1943 до јуна 1944 године.

9 Вијести, издаје Срески НОО за Срез колашински, рађене на шапирографу. Излазиле по прилици у новембру и децембру 1943 године.

10 Вијести, издаје СНО — Одјељење за информације, Никшић. Имале су клиширано заглавље а остало рађено на ша-

пирографу. Излазиле од октобра 1944 и продужиле у јануару 1945.

11 Вијести, издаје Отсјек информација и пропаганде Среског одбора ЈНОФ — Пљевља. Издаване на шапирографу. Излазиле од почетка 1945.

12 Вијести, издаје Агитпроп Обласног комитета КПЈ за Санцак. Заглавље штампано а остали текст рађен на шапирографу. Излазиле у октобру и новембру 1943.

13 Вијести, СНО — Цетиње, Одјељење за информације. Заглавље штампано а остало литографисано. Излазиле крајем 1944 до априла 1945.

14 Вијести, СНО — Шавник, рађене на шапирографу. Излазиле до средине априла 1943.

15 Вијести, издаје СНО Шавник и Информативно одјељење. Рађене на шапирографу. Излазиле до априла 1945.

16 Г л а с С а н ц а к а, орган ЗАВНО Санцака. Број 1 штампан 15 јуна 1944 године у ослобођеном Колашину. До краја 1944 изишло пет бројева. Двоброј 4 — 5 изишао у Пљевљима 25 XII 1944 године.

17 Документи Народноослободилачке борбе, излазили у виду листа. Почетак излагања непознат. Посљедњи број (6) изишао 6 маја 1942.

18 З в и ј е з д а, штампана ревија са илустрацијама. Лист Друге дивизије НОВ, 1945 године.

19 З о р а, лист Четвртог батаљона Седме црногорске омладинске радне бригаде „Будо Томовић“, излазио 1944, на положају.

20 Информативни билтен, издавао први НОО Беране. Излазио у ослобођеним Беранама послвије 21 јула 1941 године. Уређивао га је Веселин Маслеша.

21 Л о в ђ е н, лист друге чете IV батаљона Прве бокелске бригаде. Излазио на положају 1945 године. Умножаван на писањој машини.

22 Л о в ђ е н с к а о м л а д и н а; лист организације УСАО — Цетиње. Штампан у штампарији „Обод“ на Цетињу у новембру и децембру 1944 године.

23 М л а д о с т, лист санчаке омладине. Рађен на шапирографу. Излазио од јула 1944 до почетка 1945.

24 М л а д а Б о к а, лист УСАО-а Боке Которске, год. I, број 1, децембар 1944. Излазио и у 1945 години. Укупно изишло седам бројева. Лист је штампан у Котору.

25 Народна борба, орган Комунистичке партије Југославије — Покрајинског комитета за Црну Гору, Боку и Санџак, број 1—3, 1941 године (број 1 изишао 15 септембра 1941, број 3 у децембру 1941). Лист је имао клиширано заглавље са петокраком звијездом и српом и чекићем. Рађен је на гештетнеру. Наставио да излази 1942 године. У другој години излажења лист почиње са бројем 1 до броја 4 (број 4 изишао у марту). Године 1942 штампа се у штампарији Главног штаба. Почетком 1944 године поново излази од броја 1 до броја 4. Број 1 до 3 су литографисани а број 4 је штампан у ослобођеном Колашину 5 јуна 1944 године. Касније лист престаје да излази, али издаје едицију до 1945 године у којој је изишао и Комунистички манифест.

26 Напријед, лист Петог батаљона Народне одбране црногорске бригаде КНОЈ-а. Излазио литографисан на 15—30 страна 1945 године.

27 Наша жена, орган АФЖ-а за Црну Гору и Боку. Број 1 од 1 априла 1944 рађен на гештетнеру. До краја 1944 године изишла три броја. Бројеви 2 и 3 штампани. Лист и данас излази.

28 Нова Бока, лист Народног фронта Боке. Година 1, број 1—12. Штампан у Котору 1945. Лист је почео излазити 1 јануара 1945.

29 Одјек, лист Првог брдског дивизиона, излазио на положају крајем 1944 и продужио у 1945 години. Литографисан.

30 Омладински билтен, издаје Срески одбор УСАО-а Даниловград. год. 1, број 1—2, 1945 године. Лист је рађен на шапирографу.

31 Омладински билтен, издаје Секретаријат Окружног одбора УСАО-а Никшић, 1945. Лист је рађен на шапирографу.

32 Омладински покрет, орган црногорске Народне омладине. Број 1 изишао на ослобођеној територији 15 децембра 1941 године, рађен на гештетнеру. Године 1942 лист се штампа на ослобођеној територији, у штампарији Главног штаба за Црну Гору. Приликом повлачења за Босну лист обуставља излажење. Крајем 1943 године изишао један број, литографисан, а 1944 лист наставља излажење и у том периоду два броја су штампана у штампарији. Од 1943 године излази као орган УСАО-а Црне Горе и Боке. До краја 1944 године изишло је девет бројева Омладинског покрета.

33 Осма црногорска ударна бригада у слици. Издавала сама бригада 1945 године. Лист је штампан и илустрован.

34 Орјен, лист 4 батаљона Прве бокелске ударне бригаде, рађен на шапирографу. Излазио на положају 1945 године.

35 Партизанска ријеч, лист Пете црногорске бригаде. Излазио 1942, 1943 и 1944 године, према подацима из броја од 1 маја 1944 године. Рађен на шапирографу. Лист је издавао и своје публикације.

36 Пролетер, лист друге чете 1 батаљона Прве бокелске бригаде, рађен на писаћој машини почетком 1945 године.

37 Побједа, орган Народног фронта Црне Горе и Боке, година I, број 1—7 (број 1—3 изишао у Никшићу, а број 4—7 на Цетињу). Почела је излазити 24 октобра 1944 године. Лист је штампан. Побједа и данас излази.

38 Побједа, издаје Трећи батаљон Осме црногорске бригаде на положају. Куцана на машини 1945 године.

39 1 децембар, лист првог батаљона Друге санџачке ударне бригаде 37 дивизије. Рађен на шапирографу 1945 године.

40 Преглед, издаје ЗАВНО Црне Горе и Боке. Насловна страна била је клиширана а остало шапирографисано. Излазио 1944 године.

41 Преглед совјетске штампе, излазио у форми листа од краја 1943 на десет до тридесет страна. Број 14 од 22 јуна 1944 имао је 31 страну (број 4 од јануара 1944 10 страна). Лист је рађен на шапирографу.

42 Радио вијести, са клишираним заглављем. Издавао НОО Бањани од краја 1941 до 23 маја 1942. Посљедњи број (30) носи датум 23 маја.

43 Радио вијести Друге пролетерске дивизије, излазиле од јула до новембра 1943. Рађене на шапирографу.

44 Радио вијести групе НОВ јединица. Излазиле дневно у новембру 1943, на шапирографу.

45 Радио вијести Одјељења за информације НОО Даниловград. Излазиле 1944 и почетком 1945.

46 Радио вијести (латиницом), издавао илегални Одбор НОП-а 1942 и 1943 године у Херцегновом. Рађене на писаћој машини и шапирографу.

47 Радио вијести Четврте пролетерске бригаде, излазиле на шапирографу у октобру 1943.

48 Радио вијести, излазиле у мају и јуну 1941 године у Цетињу. Издавала их партиска хелија за Бајице и Доњи Крај, куцане на писахој машини.

49 Радио вијести, издавао илегални одбор НОП-а у окупираном Цетињу од августа 1941 до новембра 1944. Рађене на шапирографу.

50 Ријеч младих, лист Седме црногорске омладинске бригаде „Будо Томовић“ Број 1 изишао у јуну 1944. Лист је излазио и у 1945 години. Рађен је на шапирографу.

51 Ријеч слободе, орган ЦАСНО-а, почео је излазити у јуну 1944 године у ослобођеном Колашину. Посљедњи број изишао у Никшићу 8 октобра 1944. До краја 1944 изишло укупно 5 бројева. Лист је штампан. Имао је и своја издања.

52 Са општење Главног штаба народнослободилачких партизанских одреда за Црну Гору и Боку, број 1—5, 1941 године (број 1 изишао у октобру, број 5 — 21 децембра 1941). Литографисан. Број 6 до броја 10 изишао 1942 године (број 10 изишао 17 априла). Неколико бројева у почетку 1942 штампано је у штампарији на ослобођеној територији.

53 Све за побједу, лист друге чете 1 батаљона Осме црногорске бригаде, куцан на писахој машини 1945.

54 Ударник, лист Десете црногорске ударне бригаде, рађен на гештетнеру. Број 1 изишао у марту 1945.

55 Четка, илустровани хумористички лист, излазио у децембру 1944 године у Шавнику. Рађен на шапирографу.

56 Цепне новине Прве омладинске радне бригаде Среза даниловградског. Излазиле од 21 марта 1945. Рађене на шапирографу.

57 Цепне новине Треће омладинске бригаде Среза даниловградског, излазиле од почетка марта 1945 на шапирографу.

58 Цепне новине друге чете 1 батаљона Друге ударне бригаде Седме дивизије, рађене на машини почетком 1945 године.

59 Цепне новине Треће дивизије. Број 1 изишао у априлу 1943 године у Четвртој непријатељској офанзиви, а број 2, под називом „Наше новине“, издала Болница Треће дивизије послије Пете непријатељске офанзиве, 1943 године.

60 Цепне новине треће чете 1 батаљона Треће санџачке бригаде, куцане на машини почетком 1945 године.

61 Цепне новине трећег батаљона Шесте црногорске ударне бригаде, куцане на писањој машини почетком 1945 године.

62 Цепне новине антифашистичке омладине Среза цетињског, штампане на Цетињу у штампарији „Обод“ крајем 1944 године на 15 страна.

63 Цепне новине Подружнице радника и намјештеника графичке индустрије Државне штампарије на Цетињу, штампане у истој штампарији на 16 страна почетком 1945 године.

64 Шило, хумористички лист Пете црногорске ударне бригаде. Излазио у јануару и фебруару 1944 године.

Др Нико С. Мартиновић